

Pake vergeet, maar wordt niet vergeten

Ook kinderen komen in aanraking met dementie, bijvoorbeeld als hun opa of oma dementie heeft. Hoe leg je uit dat pake verandert? Een nieuw prentenboek biedt uitkomst, en niet alleen voor kinderen.

Boekrecensie

Tim van Iersel

In *De ballonnen van opa* heeft kleine Lucas ballonnen. Elke ballon is een herinnering. Papa en mama hebben meer meege-maakt en daardoor meer herinneringen, dus meer ballonnen. Opa heeft er helemaal veel. Lucas luistert graag naar de verhalen uit opa's ballonnen.

Gaandeweg verandert er echter iets. De ballonnen van opa beginnen weg te zweven. Opa heeft steeds minder ballonnen. Zelfs hun gezamenlijke ballon, een prachtige herinnering aan een heerlijke dag vissen, begint los te laten. Lucas is in tranen!

Wat nu? Lucas' ouders geven hem de meesterlijke tip: zorg jij ervoor dat je jouw nieuwe ballonnen, de herinneringen die opa heeft verteld, weer met hem deelt.

De ballonnen van opa is een indrukwekkend prentenboek. Het bevat mooie en treffende tekeningen, met niet te veel tekst. Op een zeer creatieve en rake manier weet Jessie Oliveros dementie aan kinderen uit te leggen. Dat is niet voor niets: haar eigen opa heeft dementie gehad. Dat was voor haar de aanleiding een boek te maken voor haar eigen kinderen.

Koffiezetten

Eén kritiekpunt op haar uitleg van dementie is op zijn plaats: elke ballon staat voor een herinnering. Opa kan die ballonnen, en dus zijn herinneringen, steeds minder goed vasthouden. Dementie is echter meer dan vergeetachtigheid. Het gaat ook over het niet meer goed kunnen uitvoeren van alledaagse handelingen, zoals koffiezetten of aankleden. Taalproblemen kunnen optreden, waardoor mensen met dementie soms niet meer goed kunnen spreken. Soms veranderen mensen van gedrag of karakter. Het was dus helemaal mooi geweest als de ballonnen ook daarvoor symbool hadden gestaan.

Het boek is een prentenboek en dus geschikt voor peuters en kleuters. Daar wringt het tegelijk. Peuters en kleuters zullen niet zo snel met een opa of oma met dementie te maken krijgen. Mensen met dementie zijn doorgaans, hoewel zeker niet altijd, van hogere leeftijd. Dat betekent dat de kleinkinderen vaker puber of nog ouder zijn.

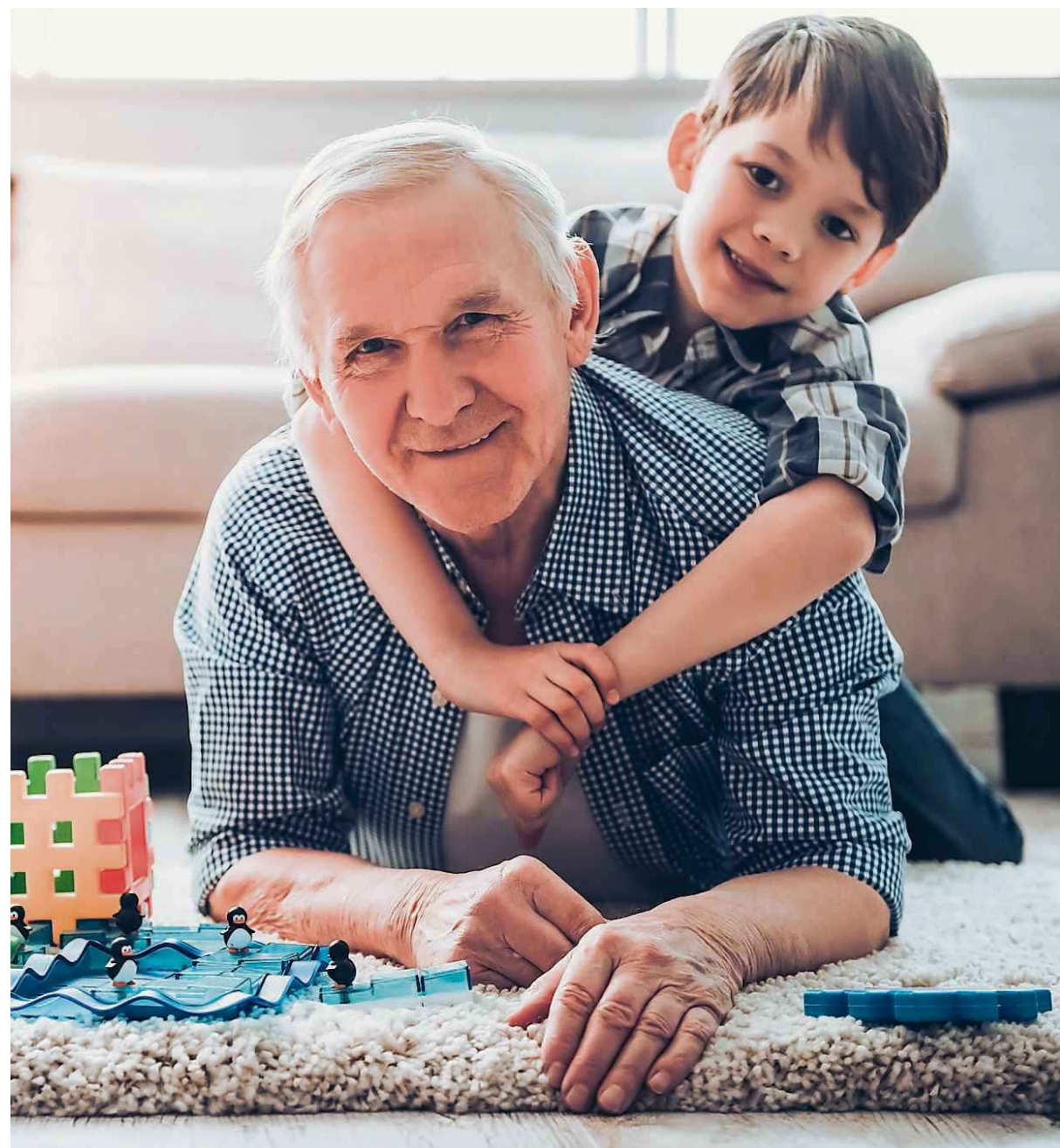
Peuters en kleuters die met dementie te maken krijgen, zien dat dus eerder bij hun overgrootvader of -moeder. Of 'superopa', zoals ik onlangs van een peuter hoorde. Voor kleine kinderen gaat het dus eerder om de ballonnen van 'superopa'.

Waar het boek wringt, biedt het tegelijkertijd juist mogelijkheden. Want ik zou dit boek eigenlijk lie-

Dementie gaat ook over het niet meer goed kunnen uitvoeren van alledaagse handelingen

ver niet als prentenboek voor peuters of kleuters bestempelen. Het is net zo goed geschikt voor volwassenen. Het biedt op een prachtige en creatieve wijze een visie op het omgaan met mensen met dementie. Namelijk luisteren naar het levensverhaal van iemand met dementie, zoals naar de opa in het boek.

En als hij dan begint te vergeten, en zijn ballonnen niet meer goed kan vasthouden, kan dit boek leren hoe je hem kunt vasthouden door bij hem te blijven. Als omgeving houd je hem vast door zijn levens-

Voor kinderen gaat het eerder om de ballonnen van overgrootvader, oftewel 'superopa'. Foto: Shutterstock

verhaal en identiteit vast te houden als hij dat zelf niet meer kan.

In Vlaanderen loopt al enkele jaren de campagne 'Vergeet dementie, onthou de mens'. De insteek is dat als iemand met dementie gaat vergeten, de omgeving diegene niet moet vergeten. We moeten hen blijven zien, naar hen blijven luisteren, herinneringen delen en erbij laten horen. Ieder mens met dementie doet er immers toe.

De Vlaamse campagne heeft goed begrepen dat je met beeld vaak meer bereikt dan met woorden,

zoals met cartoons. Een van de cartoons toont een meisje met haar oma, waarbij het meisje zegt: 'Ach oma, zolang wij nog precies weten wie jij bent...' Deze campagne doet hetzelfde als het prachtige prentenboek: met beelden en weinig woorden een indrukwekkende visie op dementie blootleggen.

Het zou daarom absoluut zonde zijn als dit boek alleen met kinderen wordt gelezen. Collega's reageren unaniem in hun lof: 'indrukwekkend', 'bijzonder' en een collega was in tranen van ontroe-

ring. Een andere collega: „Dit boek zou in ieder verpleeghuis moeten liggen”.

▶ Tim van Iersel is dementiedominie en ethicus

▶ De ballonnen van opa; J. Oliveros en D. Wulfekotte; KokBoekencentrum; 14,99 euro

